

บทที่ 3

สภาพทั่วไปของพื้นที่การค้าในสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ

3.1 พื้นที่และประชากรของหกจังหวัดภาคเหนือตอนบน

3.1.1 ภาคเหนือตอนบนมีชายแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านประกอบด้วยหกจังหวัด ได้แก่ จังหวัดตาก แม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ เชียงราย พะเยา และน่าน มีพื้นที่โดยรวม 79,183.22 ตารางกิโลเมตร จำนวนประชากรประมาณ 4,400,042 คน สภาพภูมิประเทศเป็นภูเขาสลับซับซ้อนและมีแม่น้ำที่สำคัญหลายสาย โดยมีแนวภูเขาและแม่น้ำเป็นเส้นกั้นพรมแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน ประกอบด้วยประเทศสหภาพพม่า และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีจุดผ่านแดนที่เปิดเป็นทางการให้ประชาชนทั้งสองประเทศ เข้า-ออก ทำการค้าติดต่อค้าขาย

1) พื้นที่ภาคเหนือตอนบนที่มีชายแดนติดต่อกับสหภาพพม่า โดยมีพรมแดนยาวประมาณ 1,470 กิโลเมตร เป็นพื้นที่ภูเขาและป่าไม้ ประมาณ 913 กิโลเมตร แม่น้ำสายต่าง ๆ อีกประมาณ 557 กิโลเมตร ซึ่งมีจังหวัดที่ติดต่อกับสหภาพพม่า 4 จังหวัด ดังนี้

(1) จังหวัดตาก มีอำเภอต่าง ๆ ติดต่อกับแนวชายแดน เช่น อำเภออุ้มผาง พบพระ แม่สอด แม่ระมาด และท่าสองยาง ซึ่งมีพรมแดนยาว 580 กิโลเมตร เป็นแนวภูเขา 210 กิโลเมตร แม่น้ำเมย 370 กิโลเมตร โดยมีอำเภอแม่สอดเป็นแหล่งค้าขายชายแดนที่สำคัญของจังหวัด

(2) จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีอำเภอต่าง ๆ ตามแนวชายแดน เช่น อำเภอปาย ปางมะผ้า เมือง ขุนยวม แม่ลาน้อย แม่สะเรียง และสบเมย มีพรมแดนยาวประมาณ 483 กิโลเมตร เป็นพื้นที่ภูเขา 326 กิโลเมตร แม่น้ำเมย 30 กิโลเมตร และแม่น้ำสาละวิน 127 กิโลเมตร

(3) จังหวัดเชียงใหม่ มีอำเภอต่าง ๆ ตามแนวชายแดน เช่น อำเภอเวียงแหง เชียงดาว ไชยปราการ ฝาง และแม่อาว โดยมีพรมแดนเป็นพื้นที่เป็นภูเขาทั้งหมดยาวประมาณ 277 กิโลเมตร

(4) จังหวัดเชียงราย มีอำเภอต่าง ๆ ตามแนวชายแดน เช่น อำเภอแม่จัน แม่ฟ้าหลวง แม่สายและเชียงแสน มีพรมแดนยาวประมาณ 130 กิโลเมตร เป็นพื้นที่ภูเขายาว 100 กิโลเมตร แม่น้ำสาย 10 กิโลเมตร และแม่น้ำรวก 20 กิโลเมตร โดยอำเภอแม่สายเป็นแหล่งค้าขายชายแดนที่สำคัญของจังหวัด

2) พื้นที่ภาคเหนือตอนบน มีชายแดนติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีความยาวประมาณ 633 กิโลเมตร เป็นพื้นที่ภูเขายาวประมาณ 543 กิโลเมตร และแม่น้ำโขงยาวประมาณ 90 กิโลเมตร มีพื้นที่ติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว รวม 3 จังหวัด ดังนี้

(1) จังหวัดเชียงราย มีอำเภอต่าง ๆ ตั้งอยู่ตามแนวชายแดน เช่น อำเภอเชียงแสน เชียงของ เวียงแก่นและเทิง มีความยาวประมาณ 180 กิโลเมตร เป็นแนวภูเขายาวประมาณ 90 กิโลเมตร และเป็นแม่น้ำโขงยาวประมาณ 90 กิโลเมตร มีอำเภอเชียงแสนและเชียงของ เป็นแหล่งค้าชายแดนที่สำคัญของจังหวัด

(2) จังหวัดพะเยา มีกิ่งอำเภอภูซางเป็นอำเภอชายแดน โดยมีพรมแดนเป็นพื้นที่ภูเขาทั้งหมดยาวประมาณ 60 กิโลเมตร

(3) จังหวัดน่าน มีอำเภอต่าง ๆ ตั้งอยู่ตามแนวชายแดน เช่น อำเภอทุ่งช้าง ปอเกื้อ แม่จริม เวียงสา นาน้อย และกิ่งอำเภอสองแคว มีพรมแดนเป็นพื้นที่ภูเขาทั้งหมดยาวประมาณ 227 กิโลเมตร โดยมีด่านศุลกากรห้วยโก๋น-น้ำเงิน เป็นจุดค้าขายที่สำคัญ

3.2 ประเทศเพื่อนบ้าน

3.2.1 ประเทศสหภาพพม่า มีพื้นที่ชายแดนที่ติดต่อกับภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ส่วนใหญ่เป็นภูเขา ป่าไม้ และแม่น้ำบางส่วน ประกอบด้วย 3 รัฐ ได้แก่

1) รัฐกะเหรี่ยง มีเมืองชายแดนที่สำคัญ ได้แก่ เมียวดี กรุกเกริกและผาอัน โดยเมืองเมียวดี เป็นเมืองสำคัญทางการค้าชายชายแดน ทำการค้ากับอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

2) รัฐคะยา มีเมืองชายแดนที่สำคัญ ได้แก่ ลอยกอ ทำการค้ากับอำเภอต่าง ๆ ของจังหวัดแม่ฮ่องสอน

3) รัฐฉาน มีเมืองชายแดนที่สำคัญ ได้แก่ เมืองสาต เมืองหาง เมืองปิ่น ทำการค้ากับจังหวัดเชียงใหม่ ทำจีเหล็ก เชียงตุง ทำการค้ากับจังหวัดเชียงราย โดยมีท่าจีเหล็กเป็นเมืองสำคัญทางการค้า ซึ่งทำการค้ากับอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

3.2.2 ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีพื้นที่ติดต่อกับภาคเหนือตอนบนของไทย จำนวน 2 แขวง ดังนี้

1) แขวงปอแก้ว มีเมืองห้วยทรายและคันทองเป็นเมืองสำคัญ ทำการค้ากับอำเภอเชียงของ และเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

2) แขวงไชยบุรี มีเมืองที่สำคัญ เช่น ไชยบุรี เชียงฮ่อง เงิน หงสา ปากลาย และปอแต่น ทำการค้ากับหลายอำเภอของจังหวัดน่าน และกิ่งอำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา โดยตลาดเป้าหมายทางการค้าของจังหวัดน่าน ได้แก่ แขวงอุดมไชย

3.2.3 ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน (มณฑลยูนนาน จีนตอนใต้)

มณฑลยูนนาน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ประกอบด้วย 17 เมือง มี Kunming เป็นเมืองหลวง แม้ว่าไม่มีชายแดนติดต่อกันแต่สามารถเชื่อมโยงทางการค้าต่อกับชายแดนภาคเหนือตอนบน ของประเทศไทยได้ โดยผ่าน 3 เส้นทาง ดังนี้

1) ทางบก โดยผ่านทาง 2 ประเทศ ได้แก่

(1) ผ่านประเทศสหภาพพม่า จากอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย สู่อำเภอท่าลี่เหล็ก - เชียงตุง (สหภาพพม่า) - คำลือะ (จีน) ระยะทาง ท่าลี่เหล็ก - เชียงตุง ประมาณ 174 กิโลเมตร และเชียงตุง-คำลือะ ประมาณ 80 กิโลเมตร

(2) ผ่านประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีเส้นทางติดต่อ 2 เส้นทาง ดังนี้

(2.1) เส้นทางจากอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย สู่อำเภอห้วยทราย - หลวงน้ำทา - บอแต่น (สปป.ลาว) - ป๋อหาน (จีน) ระยะทาง 254 กิโลเมตร

(2.2) เส้นทางจากอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน เดินทางเข้าสู่ อำเภอโกร๋น - ปากแบ่ง - อุดมไชย - บอแต่น (สปป.ลาว) - ป๋อหาน (จีน) ระยะทาง 280 กิโลเมตร

2) ทางแม่น้ำโขง จากท่าเรือเชียงรุ่งแคว้นสิบสองปันนา เมืองคุนหมิง มณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน ผ่านสหภาพพม่า และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เข้าสู่อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ระยะทาง 380 กิโลเมตร ซึ่งการขนส่งสินค้าทำได้ดีในช่วงหน้าน้ำ

3) ทางอากาศ เส้นทางการบินจากจังหวัดเชียงใหม่เข้าสู่เมืองคุนหมิง มณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน